

SOTENÄS KOMMUN

DROGPOLITISKT HANDLINGSPROGRAM 2005-2009

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Bakgrund till programmet	3
1.2. Vem berörs av programmet?	4
2. Styrande dokument	4
2.1. Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador	4
2.2. Nationell handlingsplan mot narkotika	4
2.3. Folkhälsa	4
2.4. Övriga styrdokument	5
3. Drogförebyggande arbete	5
3.1. Definitioner	5
3.2. Definitioner av förebyggande arbete	5
4. Mål och strategier	5
4.1. Strategier i Sotenäs drogförebyggande arbete	6
5. Aktörer med särskilt ansvar	6
5.1. Barnomsorg och skola	6
5.2. Fritidsverksamhet och föreningar	6
5.3. Socialtjänst	6
5.4. Tillsynsmyndigheter	7
6. Prioriterade arbetsområden	7
6.1. Efterfrågan	7
6.2. Tillgänglighet	8
6.3. Riskgrupper	10
6.4. Samverkan och struktur	10
6.5. Information och opinionsbildning	11
7. Implementering och uppföljning av handlingsprogrammet	11
8. Nyckeltal	11
9. Referenslitteratur och hemsidor	12

1. Inledning

Det övergripande syftet med ett drogpolitiskt handlingsprogram är att stärka en god folkhälsa, som innebär livskvalitet för medborgarna och minskade sociala och ekonomiska kostnader för samhället.

Tobaks-, alkohol- och narkotikabruk leder till stora samhällskostnader inom bland annat sjukvård, trafik, behandling och missbruksvård samt till en försämrad folkhälsa. Genom en restriktiv lagstiftning har Sverige bibehållit lågt tobaks-, alkohol- och narkotikabruk i jämförelse med många andra europeiska länder. Sedan EU-inträdet 1996 har flera förändringar skett som påverkat alkoholkonsumtionen, exempelvis genom ökade införselkvoter från EU länder. De traditionella instrumenten för det förebyggande arbetet, begränsningar av tillgängligheten med högt pris och begränsad tillgänglighet, är därmed under förändring. Detta program är framtaget för att tydliggöra de strategier som kommunal verksamhet i Sotenäs kommun ska tillämpa för att förebygga rökning, alkohol- och narkotikabruk. Arbetet förutsätter naturligtvis att det sker i stor samverkan med övriga aktörer som är avgörande för det förebyggande arbetet. Av stor betydelse är till exempel polismyndighet, näringsliv, primärvård samt föreningar/organisationer som finns i kommunen. För att få ett väl fungerande förebyggande arbete krävs långsiktighet och uthållighet. En förändringseffekt kan ofta inte utläsas på kort sikt, därför sträcker sig det drogpolitiska handlingsprogrammet över fem år, från 2005 till 2009. Sotenäs drogpolitiska handlingsprogram tydliggör de mål och strategier som kommunen har i det tobaks-, alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet. Det informerar också, på ett strukturerat sätt, om vad som ska göras och på så sätt kan det förebyggande arbetet enklare följas upp och utvecklas. För alkohol- och narkotikabruk är naturligtvis effektiva vård- och behandlingsmetoder avgörande för att det förebyggande arbetet ska fungera. Inom kommunen är det socialtjänsten som svarar för de metoder och åtgärder som används i vård och behandling.

1.1. Bakgrund till programmet

Detta program ersätter det alkoholpolitiska program som antogs av kommunfullmäktige 1982-02-19, rev. 1982-10-22.

Behovet av ett nytt handlingsprogram aktualiserades under våren 2003 då ett flertal händelser sammantaget gjorde att behovet av en samlad strategi för det alkohol och drogförebyggande arbetet uppstod.

Arbetet med det nya handlingsprogrammet har skett i bred samverkan med många olika aktörer. En ledningsgrupp bestående av representanter från kommun, föreningsliv, frivilligverksamhet och kyrka har varit styrande i arbetet. Till sin hjälp har gruppen haft en projektledare som sammanställt material och drivit arbetet. Fyra arbetsgrupper har också arbetat med att kartlägga drogsituationen samt ta fram förslag på mål och strategier för framtiden. Sammanlagt har ungefär 100 personer medverkat vid olika rådslag och referensträffar samt i arbetsgrupper.

Tyngdpunkten i programmet ligger på förebyggande insatser, det vill säga insatser som sker innan ett skadligt bruk, missbruk eller oönskade skador inträffar. Programmet fokuserar också på tidiga insatser. Detta innebär insatser på ett tidigt stadium, då ett riskbeteende redan uppmärksammas. De riktas till människor som kan befinna sig i riskzonen för framtida missbruk eller skador. En riskgrupp kan exempelvis vara barn till missbrukare eller människor med hög konsumtion av alkohol.

1.2. Vem berörs av programmet?

Programmet är till för alla som bor, verkar i eller tillfälligt vistas i Sotenäs. Innehållet i programmet är riktat till barn, ungdomar och vuxna. Barn och ungdom är en viktig grupp för det förebyggande arbetet. Det gäller att främja en positiv utveckling för de unga i kommunen och att förhindra uppkomst av problem. De strategier och åtgärder som anges rör främst kommunal verksamhet, men visar också på vikten av att det finns en samverkan i det förebyggande arbetet. Kommunen kan inte ensam nå framgång i arbetet. Det behövs samverkan med en rad viktiga samarbetspartners inom landstinget, polisen, näringslivet, frivilligorganisationer, m.fl.

2. Styrande dokument

2.1. Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador

Riksdagen beslutade 2001 om en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador (prop. 2001/01:20). Handlingsplanen gäller till och med 2005 och där pekas det förebyggande arbetet på lokal nivå ut som det viktiga. Målet är att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Strategin för att nå målet är att sänka den totala alkoholkonsumtionen, förhindra att människor blir storkonsumenter och att påverka storkonsumenternas konsumtionsbeteende, särskilt bland ungdomar och unga vuxna. Dessutom ska man arbeta för att alkohol inte ska förekomma alls i vissa miljöer eller under vissa perioder i livet.

Delmålen för verksamheten är:

- Ingen alkohol ska förekomma i trafiken, på arbetsplatser eller under graviditeten.
- Uppväxten ska vara alkoholfri.
- Alkoholdebuten ska skjutas upp.
- Berusningsdrickandet ska minska.
- Det ska finnas fler alkoholfria miljöer.
- Den illegala alkoholhanteringen ska undanröjas.
- I arbetet ses stimulans av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå som grundläggande.

2.2. Nationell handlingsplan mot narkotika

I januari 2002 fastslog regeringen en handlingsplan mot narkotika. Visionen är ett narkotikafritt samhälle. I metoderna för att uppnå detta baseras insatserna både på att minska efterfrågan och begränsa tillgången på narkotika. Målet för verksamheterna är att:

- minska nyrekrytering till missbruk
- förmå fler missbrukare att upphöra med sitt missbruk
- minska tillgången på narkotika.

I det narkotikapolitiska arbetet riktas fokus på polisiära insatser mot narkotikabrottsligheten, kriminalvårdens vård och behandling av missbruk, det lokala förebyggande arbetet samt opinionsbildning både på nationell och på lokal nivå.

2.3. Folkhälsa

Sverige har fått en nationell folkhälsopolitik med elva målområden. Målområdena omfattar de bestämmningsfaktorer som har störst betydelse för folkhälsan. Målområde 11 handlar om att minska bruket av tobak, alkohol och narkotika.

I Sotenäs lokala folkhälsoplan finns också detta målområde formulerat och prioriterat. (under förutsättning att folkhälsoplanen antas i KF)

Inriktningarna är:

- Minska antalet ungdomar under 18 år som börjar snusa eller röka.
- Verka för att antalet rökfria miljöer ökar.
- Prioritera arbetet med att ungdomars alkoholdebut höjs.
- Att verka för ett samhälle fritt från narkotika.

2.4. Övriga styrdokument

Flera samarbetspartners har styrdokument som påverkar och berör det förebyggande arbetet som ska utföras av kommunen, så som exempelvis polis, landsting, föreningar och vägverket.

3. Drogförebyggande arbete

3.1. Definitioner

Droger: syftar i detta program på tobak, alkohol och narkotika.

Narkotika: avser cannabis, opiater, centralstimulerande medel, hallucinogener, icke medicinsk användning av läkemedel och dopingmedel.

Barn och ungdom: benämns i detta program personer under 18 år.

Vuxna eller unga vuxna: är personer över 18 år.

Skyddsfaktorer: är faktorer som skyddar från att till exempel ett drogproblem uppstår.

3.2 Definitioner av förebyggande arbete

Ett utvecklat drogförebyggande arbete innebär insatser på individ- grupp- och samhällsnivå. Basen för det drogförebyggande arbetet ligger i åtgärder på samhällsnivå d.v.s. lagar, riktlinjer och regler som gäller tobak, alkohol och narkotika.

Främjande arbete är inriktat på att stärka det friska hos individen och bidra till en fortsatt positiv utveckling. I det främjandet perspektivet finns det *friskfaktorer* vilket innebär att man fokuserar på det som är positivt, det friska, för att öka hälsan och klara sig bra i livet.

Förebyggande arbete riktas till den stora massan *före* det oönskade har inträffat.

Tidiga insatser sker då ett riskbeteende finns. Gruppen som arbetet riktas till är mindre och definieras genom att man vet att det är just till "riskgruppen" som man vänder sig.

Vård och behandling är så kallade sena insatser. Det kan handla om åtgärder som förhindrar återfall i missbruk.

4. Mål och strategier

Syftet med Sotenäs drogpolitiska handlingsprogram är att det ska fastställa riktningen i kommunens förebyggande arbete gällande tobak, alkohol och narkotika. Riktningen anges i form av övergripande mål, som har brutits ner i delmål för att bli enklare att mäta och följa upp. Till dessa delmål finns konkreta målbaserade strategier formulerade.

Sotenäs kommuns övergripande mål:

- Barn och ungdomar skall inte använda tobak eller alkohol under sin uppväxt
- Ingen skall använda narkotika

Programmet förväntas också bidra till att utveckla Sotenäs till en bra miljö för kommunens invånare att leva, verka och bo i. Det drogpolitiska programmet är utformat som ett kommunalt utvecklingsprogram som berör flera kommunala förvaltningar och kommunal verksamhet, liksom samverkan med andra myndigheter och organisationer. Det drogpolitiska

handlingsprogrammet är inte bara en kommunal angelägenhet, utan något som berör alla. Det är allas ansvar.

4.1. Strategier i Sotenäs drogförebyggande arbete

De arbetsmetoder och strategier som ska utmärka det förebyggande arbetet är:

- Stärka det redan friska
- Samverkan och nätverksbyggande
- Enhetliga ramar och riktlinjer
- Ökat antal mötesplatser för alla
- Information och ökad kunskap om droger

5. Aktörer med särskilt ansvar

Alla är viktiga i det förebyggande arbetet. Trots det finns det en rad aktörer som kan klassas som mycket betydelsefulla för att förebyggande insatser ska bli så effektiva som möjligt. Här nedan presenteras dessa kortfattat.

5.1. Barnomsorg och skola

Barnomsorg och skola är den största aktören i det förebyggande arbetet. Skolan är inte bara en viktig aktör utan också en viktig arena för det förebyggande arbetet. Här nås samtliga barn och ungdomar.

Skyddsfaktorer inom barnomsorg och skola :

- Ett gott klimat – pedagogiskt ledarskap, ordning och struktur, delaktighet
- Samverkan och dialog med föräldrar.
- Samtalsbaserad undervisning om alkohol och andra droger som en del av socialt emotionellt lärande.
- Ett nära samarbete mellan elevhälsan och den pedagogiska verksamheten.
- Tidiga insatser vid problem.

En annan viktig aktör i det förebyggande arbetet är primärvården med mödravård och barnhälsovård.

5.2. Fritidsverksamhet och föreningar

Fritidsverksamhet och föreningsliv är oerhört betydelsefullt för att främja en positiv utveckling och för att förebygga användning och bruk av tobak, alkohol och narkotika. En stor del av barn och ungdomarna i Sotenäs är föreningsaktiva i en eller flera föreningar. Det finns anledning att anta att förhållningssätt och normer som råder inom en förening är betydelsefulla för dessa ungdomar, både vad det gäller den positiva personliga utvecklingen och drogbruk. *Skyddsfaktorer inom fritidsverksamheten och föreningslivet:*

- strukturerade fritidsaktiviteter
- drogfria och stödjande ungdomsmiljöer
- goda förebilder inom fritidsverksamheten och föreningslivet
- gemensamma och kända normer bland vuxna

5.3. Socialtjänst

Socialtjänstens förebyggande arbete består främst av tidig upptäckt. Det handlar om att nå dem som har ett riskbeteende, d.v.s. konsumerar stora mängder alkohol eller brukar narkotika. Då det gäller barn och ungdom är det också viktigt att stödja och stärka de barn som befinner sig i en riskzon, med föräldrar eller kamrater som missbrukar. I de fall där föräldrar missbrukar ska barn och ungdomar erbjudas strukturerat stöd och hjälp.

5.4. Tillsynsmyndigheter

I Sotenäs kommun är det kommunstyrelsen som är tillståndsmyndighet och utövar tillsyn av att Alkohollagen följs vid servering av starköl, vin och spritdrycker. De utövar också tillsyn över servering och försäljning av folköl. De svarar också för att återkalla serveringstillstånd då lagen ej följs. För försäljning av tobak och sköts tillsynen av miljö- och byggförvaltningen.

6. Prioriterade arbetsområden

6.1. Efterfrågan

Efterfrågan betyder att vi vill eller har ett begär att använda tobak, konsumera alkohol eller bruka narkotika. Insatser som rör efterfrågan handlar om att stärka ett avståndstagande från tobak, alkohol och narkotika. Målgruppen i programmet är främst barn och ungdom som ska stödjas till en tobaks-, alkohol- och narkotikafri uppväxt. De skyddsfaktorer som ska stärkas är på individnivå exempelvis ökad självkänsla och förmåga att stå emot grupstryck. På gruppnivå handlar det om att det finns goda kunskaper och kompetens om förebyggande metoder bland skolpersonal och andra som arbetar med barn och ungdom, att stärka föräldrar i en tydlig föräldraroll och ge dem kunskap om deras drogförebyggande roll. Skolans roll är mycket betydelsefull. Det ska finnas en god skolmiljö. På fritiden ska barn och ungdom ges möjlighet till en aktiv fritidsmiljö.

Kommunens insatser för att minska efterfrågan bland den vuxna delen av befolkningen är främst riktade till riskgrupper, de människor som uppvisar ett riskbeteende, exempelvis de som konsumerar stora mängder alkohol. Men Sotenäs kommun ska också ta ansvar och föregå med gott exempel som arbetsgivare genom att arbeta med tobaks-, alkohol- och drogfrågor bland den egna personalen.

Delmål	Strategi	Ansvar	Samarbetspartners
Minska användningen av Alkohol, tobak och narkotika bland barn och ungdom.	Ämnesövergripande plan för samtalsbaserad ANT-undervisning som skall stärka elevernas självkänsla, självbild och förmåga att stå emot kamrat- grupstryck.	Utbildningsnämnden	Skolorna, föreningar organisationer
Barn och ungdomars alkoholdebut skall skjutas upp	Föräldrar skall få utbildning/ information om betydelsen av föräldrars förhållningssätt avseende ungdomars tobaksbruk, alkoholkonsumtion och narkotikabruk	Utbildningsnämnden	Skolorna, fritidsgårdarna, föreningsliv, IFO, polis, primärvård, religiösa samfund, Hälsorådet
	Skolorna och fritidsgårdarna skall ha en handlingsplan/drogpolicy som skall vara väl känd bland personal, elever och föräldrar.	Utbildningsnämnden	Skolorna, IFO och fritidsgårdarna

	De föreningar som vill ha tillgång till kommunalt föreningsstöd skall ha en handlingsplan/ drogpolicy för sin verksamhet. Handlingsplan och/eller policy skall skickas med vid ansökan av ekonomiskt stöd	Föreningarnas styrelser	Kultur och fritid, specialförbund och studieförbund
	Utveckla metoder för information och utbildning riktade till blivande föräldrar, småbarnsföräldrar och tonårsföräldrar	Utbildningsnämnd, omsorgsnämnd, Primärvården, Hälsorådet	Utbildningsnämnd, omsorgsnämnd, Primärvården, Hälsorådet
Barn och ungdomar skall ges möjligheter till en meningsfull fritid med strukturerad verksamhet	Planera kommunens fritidsverksamhet så att alla barn och ungdomar kan ta del av den.	Utbildningsnämnden	Fritidsgårdarna, föreningarna
	Öka antalet öppna mötesplatser, speciellt under lov och helger	Utbildningsnämnden	Fritidsgårdarna, föreningarna
	Den övergripande fysiska planeringen skall ta hänsyn till barn och ungdomars behov av platser för möten samt utövande av olika fritidsaktiviteter	Kommunstyrelsen	Miljö och byggnämnden Översiktsplanegruppen Tekniska avdelningen Anläggningsgruppen Kultur och fritid
Elever skall stärkas i sina attityder mot tobak, alkohol och narkotika	Personal som möter barn- och ungdom skall erbjudas utbildning i förebyggande metoder och tidiga insatser	Utbildningsnämnden	Skolorna, fritidsgårdarna, primärvård, IFO, VGR, studieorganisationer,
	Bedriva ett aktivt arbete för förbättrad skolmiljö och arbeta mot mobbning	Utbildningsnämnden	Skolorna
Den totala alkoholkonsumtionen bland anställda skall sänkas och riskdrickandet minska	Kommunen skall som arbetsgivare kontinuerligt och aktivt arbeta drogförebyggande med sin personal och föregå med gott exempel vad gäller drogpolicy på arbetsplatsen	Kommunstyrelsen	Förvaltningarna Personalavdelningen

6.2. Tillgänglighet

Kontrollerat utbud/tillgänglighet har visat sig vara mycket betydelsefullt för det förebyggande arbetet. På kommunal nivå handlar det om att ha en effektiv tillsyn av försäljning av tobak och alkohol. Det innebär också att se till att det finns utbildad personal och att restauranger och pubar har en ansvarsfull alkoholservering. En ansvarsfull alkoholservering innebär att personalen inte serverar eller säljer alkohol till alltför berusade personer. När det gäller narkotika handlar det om att bekämpa tillgängligheten, vilket polisen såväl lokalt som regionalt arbetar aktivt med.

När det gäller tillgänglighet ska gällande tobaks-, alkohol- och narkotikastrafflag efterlevas. Ungdomar under 18 år ska inte kunna få tag på tobak, alkohol och narkotika. För tobak och alkohol gäller det att få stopp på försäljning till minderåriga, langning och svartsprit.

För barn och ungdomars rökning, snusning, alkohol- och narkotikabruk har vuxna en mycket betydelsefull roll. Ibland talar man om ungdomars alkoholkonsumtion som ett ungdomsproblem, men i själva verket är det ett vuxenproblem. Det är vuxna som tillhandahåller alkoholen genom att sälja, bjuda, langa eller genom att inte ha kontroll på den egna alkoholen i hemmet.

Delmål	Strategi	Ansvar	Samarbetspartners
Ingen under 18 år ska kunna handla tobak, folköl eller alkohol i butik eller på krog.	Regelbundna och stärkta tillsynskontroller av försäljningen av tobak och folköl.	Kommunstyrelsen	Miljö och byggförvaltning, Svensk Handel, Tillståndsenheten, IFO, Polisen
	Utbildning av personal som säljer tobak, folköl och alkohol.	Kommunstyrelsen	Miljö och byggförvaltning, Tillståndsenheten, Svensk Handel, krögare
	Stärka samverkan mellan polis, IFO, Tillståndsmyndigheten (KS) Miljö och byggförvaltning och näringslivet. Nätverksbyggande.	Kommunstyrelsen	Sotenäs brottsförebyggande råd, polis, IFO, tillståndsmyndigheten (KS)
	Alla försäljningsställen bör delta i "Visaleg.nu"	Kommunstyrelsen	Näringslivet
Det ska finnas alkohol- och drogfria miljöer att vistas i på fritiden.	Remiss skall ställas till utbildningsförvaltningen och till omsorgsförvaltningen vid ansökan från föreningar om tillstånd för alkoholservering.	Kommunstyrelsen	Tillståndsmyndigheten (KS), omsorgsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, föreningsliv
	Barn- och ungdomsföreningar som får ekonomiskt bidrag från kommunen ska ha tobaks- och alkoholfria lokaler för sin verksamhet.	Utbildningsnämnden	Kultur- och fritid, föreningar
Berusningsdrickandet ska minska	Erbjuda all krogpersonal utbildning och kontinuerligt utveckla metoderna för en ansvarsfull alkoholservering som minskar överservering.	Kommunstyrelsen	Tillståndsmyndigheten, Miljö och byggkontoret, polis, krögare, Hotell och restauranganställdas förbund, Länsstyrelsen
Minska användningen av tobak, alkohol och narkotika bland barn och ungdom. Barn och ungdomars alkoholdebut ska skjutas upp.	Kampanjer mot langning ska regelbundet genomföras.	Hälsorådet, polis, Systembolag, detaljhandel	Hälsorådet, IFO, Skolor, Fritidsgårdarna, föreningar, religiösa samfund, polis, Systembolaget, detaljhandeln,
Färre ungdomar ska pröva narkotika.	Stärka samverkan mellan skolan, IFO, fritidsgårdarna, polisen, föreningarna, religiösa samfund gällande insatser riktade mot ungdomar i riskzon.	Skolan, IFO, fritidsgårdarna, religiösa samfund, polisen och föreningarna	Skolan, IFO, fritidsgårdarna, religiösa samfund, polisen och föreningarna
Bibehålla ett restriktivt förhållningssätt avseende alkohol i kommunal representation.	All intern kommunal representation är alkoholfri (undantag vid tillfällen av värdskap för internationella besök).	Kommunstyrelsen	Kommunala förvaltningar, politiska företrädare

6.3. Riskgrupper

En riskgrupp utgörs av de människor som löper större risk än andra att få alkohol- och narkotikaproblem. Det kan röra sig om människor som dricker stora mängder alkohol eller brukar narkotika, men att tillhöra en riskgrupp kan också handla om att växa upp i miljöer där det finns missbruk, exempelvis i familjen eller i den närmaste bekantskapskretsen. Att ”nä” riskgrupper på ett tidigt stadium och därmed kunna sätta in tidiga insatser är en oerhört viktig uppgift. Att nå riskgrupper på ett effektivt sätt kräver stor samverkan mellan olika aktörer.

Delmål	Strategi	Ansvar	Samarbetspartners
Sotenäsborna ska få information och ha kännedom om de skador som är förknippade med tobak, alkohol och narkotika.	Informera och föra en dialog med patienter hos primärvården om tobak, alkohol och narkotika vid patientbesök. Utveckla ett samarbete med berörda organisationer och myndigheter för att kunna identifiera riskgrupper.	Primärvård	Föreningar, Hälsorådet Primärvård, Företagshälsovård IFO
	Samverka med polisen gällande insatser mot rattonykterhet och drograttfylleri.	Föreningar, IFO trafikskolor, Vägverket	Föreningar, IFO trafikskolor, Vägverket
Barn och ungdom i riskzon ska tidigt uppmärksammas	Utveckla samverkan för tidig upptäckt.	Förskola, skola, fritidsgårdar, föreningar, primärvård, religiösa samfund	Förskola, skola, fritidsgårdar, föreningar, primärvård, religiösa samfund
	Barn och ungdom i riskzon ska erbjudas stöd och hjälp.	Utbildningsnämnd, IFO	Förskola, skola, fritidsgårdar, föreningar, primärvård, religiösa samfund
Uppmärksamma och erbjuda stöd och hjälp till anställda som befinner sig i riskzon eller har alkohol- och narkotikaproblem.	Alkohol- och drogpolicy skall finnas för anställda i Sotenäs kommun. Policyen skall vara väl förankrad hos alla kommunanställda.	Kommunstyrelsen, nämnder	Sandöhälsan, Primärvård

6.4. Samverkan och struktur

Med samverkan och struktur menas att det finns hållbara nätverk och en samsyn från samhällets sida samt en struktur för att följa upp och utvärdera det förebyggande arbetet. Genom att tydliggöra hur samverkan i det förebyggande arbetet ska se ut blir det enklare att omforma arbetet om så skulle behövas. Att det finns en struktur på arbetet betyder i det här sammanhanget att uppföljning av förebyggande arbete beskrivs. För strukturen är uppföljningsbara nyckeltal och metoder för att utvärdera arbetet mycket betydelsefulla.

Delmål	Strategi	Ansvar	Samarbetspartners
Sociala, psykologiska och fysiska skador som är tobaks-, alkohol- eller narkotikarelaterade ska minska.	Inrätta en funktion inom folkhälsoarbetet som ansvarar för samordning och utveckling av det drogförebyggande arbetet. Dessutom ansvarar för uppföljning och utvärdering av det drogpolitiska handlingsprogrammet	Kommunstyrelsen	Nämnder och förvaltningar
Få kunskap om insatsernas effektivitet.	Tydliggöra ansvaret för insatser, som sker i samverkan, och riktas till ungdomar vid t.ex skolavslutning, midsommar och Lucia	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	Hälsorådet, BRÅ, polis, föreningar/ fritid, religiösa samfund, primärvård, IFO, skola

	Följa upp och utvärdera insatser inom ramen för programmet.	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	Berörda verksamhetsutövare
Få en bred politisk förankring för det förebyggande arbetet	Skapa processer och diskussioner bland politiker som bidrar till att medvetenheten och intresset för drogfrågor ökar.	Kommunstyrelsen	Politiska partier, BRÅ, förvaltningarna

6.5. Information och opinionsbildning

Information och opinionsbildning har länge varit betydelsefullt i det förebyggande arbetet. Enstaka och isolerade informationskampanjer är sällan effektiva när det gäller att få människor att ändra beteende, men att informera och bilda opinion har stor betydelse för det förebyggande arbetet.

Delmål	Strategi	Ansvar	Samarbetspartners
Sotenäsborna ska ha kännedom om de skador som är förknippade med tobak, alkohol och narkotika.	Utveckla tobaks-, alkohol- och drogförebyggande information på Sotenäs kommuns hemsida.	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	IFO, Hälsorådet, utbildning, polis, föreningar, BRÅ skola, kultur och fritid, primärvård
	Informera om aktuella drogvaneundersökningar till skolpersonal, föräldrar, elever, media ungdomsarbetare, m.fl.	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	IFO, Hälsorådet, utbildning, polis, föreningar, BRÅ skola, kultur och fritid, primärvård
Stärka föräldrar i sin föräldraroll och förhållningssätt.	Information om droger samt nätverksträffar	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	IFO, Hälsorådet, utbildning, polis, föreningar, BRÅ skola, kultur och fritid, primärvård
Sotenäsborna ska känna till kommunens tobaks-, alkohol- och narkotika-förebyggande arbete.	Via media föra ut information om aktuellt förebyggande arbete.	Samordnare för det drogförebyggande arbetet.	Förvaltningarna, föreningar, religiösa samfund, primärvården

7. Implementering och uppföljning av handlingsprogrammet

Det drogpolitiska programmet anger övergripande mål och strategier i kommunens förebyggande arbete. Programmet ska vara vägledande för nämnder och verksamheter. Varje verksamhet ska årligen utarbeta en verksamhetsplan för det egna ansvarsområdet. I verksamhetsplanen ska det drogpolitiska programmet brytas ner i de egna verksamhetsmålen. För att programmet ska bli verkningsfullt och få genomslagskraft är implementeringen av yttersta vikt, vilket innebär att föra in, förankra och få programmet i bruk. Lika viktigt är också att följa upp programmet i sin helhet. KS svarar för att årligen följa upp programmet och sammanställa ett bokslut baserat på rapporter/planer.

Respektive nämnd ansvarar för att planer utarbetas och följs upp utifrån de fastställda delmålen.

8. Nyckeltal

För att tydliggöra effekterna av de insatser som görs krävs förutom dokumentation/rapporter av gjorda insatser också jämförbara data över tid. Nyckeltal är tal som komprimerar information i syfte att göra den mer användbar för en användare samt fungera som ett verktyg vid planering och uppföljning. Nyckeltal kan användas för att ge information, utgöra ett stöd

vid uppföljning och utvärdering, göra jämförelser över tid samt kan också vara ett betyg på hur arbetet utförts och hur resultatet utfallit.

Exempel på nyckeltal:

Efterfrågan:

- Andel alkoholkonsumenter
- Andel som dricker sig berusade
- Andel som röker
- Andel som provat narkotika i åk. 9

Tillgänglighet:

- Antal anmälda brott om olovlig alkoholhantering och tillverkning
- Andel ungdomar uppger att de själva köper folköl eller att någon annan köper ut – langar
- Antal serveringstillstånd
- Narkotikabrott
- Missbruksstatistik

Riskgrupper:

- Antal barn och ungdomsärenden hos IFO
- Andel alkoholkonsumenter
- Andel rökare och snusare
- Andel som provat narkotika
- Antal fall av rattonykterhet
- Missbruksvård - kostnader

9.Referenslitteratur och hemsidor

Nationell handlingsplan för alkohol och drogförebyggande insatser prop. 2001/01:20

Nationell handlingsplan mot narkotika prop. 2001/02:91

Mål för folkhälsan prop. 2002/03:35

Remissupplaga för Folkhälsoplan i Sotenäs 2005-2007

Drogpolitiskt handlingsprogram för Örebro kommun, tobak, alkohol och narkotika.

www.o.lst.se

www.fhi.se